

МБДОУ «Детский сад № 1 «Мичийээнэ» с. Кысыл – Сыр, Намского улуса»

Кэрэни өйдүүр дьобуру сайынналарыга орто бөлөх оҕолоругар

«Оонньуурдары киэргэтиэх» аһаҕас дьарык конспиэгэ

Иитээччи: Сысолятина В.А.

Темата: «Оонньуурдары киэргэтиэх».

Сыала: оҕолору дымковской оһуордар уратыларын кытта билиһиннэри.

Сорудахтара:

Үөрэтэр:

– дымковской оонньуурдары кытта салгыы билиһиннэри, тус уратыларын бэлиэтии көрөргө, оһуордар араастарын араарарга үөрэтии: төгүрүктэр, тиэрбэстэр, туорахтар, сурааһыннар.

– оонньуурдар чабылхай, дьэрэкээн өннөөхтөрүн чинэтии.

– киистэнэн ойуулуур сатабылы чинэтии.

Сайыннарар:

– гуашь кыраасканан туттар дьобурдарын салгыы сайыннары.

Иитэр:

– кэрэ эйгэбэ кэрэхсэбили иити.

Туттар матырыйааллар:

Көрдөрөр матырыйаал: дымковской барышнялар, кустар, аттар, дымковской оонньуурдар ойууламмыт хартыыналара, презентация көрдөрүү, холобур буолар ойуунан киэргэтиллибит оонньуур.

Үллэриллэр матырыйаал: альбом илиистэрэ, гуашь кыраскаалар, киистэлэр, уулаах иһиттэр, салфеткалар (оҕо ахсынан)

Дьарык хаамыта:

1. Кирии чааһа:

– Оҕолоор, мин бүгүн эһиэхэ сюрприз бэлэмнээтим. Эһиги хаһан эмит музейга сылдыбыккыт дуо?

(Оҕолор эппиэттэрэ)

– Мин эһигини бүгүн музейга ыңырабын. Миигинниин музейга сылдыаххытын баҕарабыт дуо?

(Оҕолор эппиэттэрэ)

(Музыка тыаһыыр)

«Дымковская игрушка» презентация көрдөрөбүн.

2. Сүрүн чааһа.

– Бүгүн мин оонньуурдар быыстапкаларын көрдөрүөм. Көрүн эрэ, хайдах курдук чабылхай, дьэрэкээн, көрдөөх, мааны оонньуурдарый! Кинилэр хайдах ааттаналларый ким эмит билэр дуо, оҕолор?

Оҕолор эппиэттэрэ: – дымковской.

– Саамай сөп, бу дымковской оонньуурдар. Оонньуурдарбыт историяларын өйдүөххэйин, тоҕо маннык ааттаахтарый?

Оҕолор эппиэттэрэ: – Дымково диэн сэлиэнньэбэ онорбуттар)

– Сөп, оттон тоҕо сэлиэнньэни Дымково диэн ааттаабытара буолуой? (Оҕолор эппиэттэрэ)

– Дым диэн сахалыта туох диэнин билэбит дуо?

Оҕолор эппиэттэрэ: –

– Саамай сөп, буруо. Биир бөһүөлэккэ дьон олоҕорбут. Кыһынны тымныыга киһи барыта оһох оттор эбит, ол оһохтор буруолара тугу барытын сабардаан

кэбиһэннэр туох да кэстүбэт буолар эбит. Арай буруо эрэ кэстөрө. Ол иһин бөһүөлэктэрин Дымково диэн ааттаабыттар. Улахан дьон сарсыардаттан киэһэннэ диэри үлэлиллэрэ: бурдук үүннэрэн, ас астаан, балыктаан, сүөһү иитэн: ынахтары, бараннары, сылгыны. Оҕолор сыһыыга оонньоуулар, ырыа ыллыылар. Улахан дьон оҕолорун үөрдүөхтэрин баҕарбыттар. Өрүс кытылыттан туойу ылан тиэстэлии имиппиттэр, араас оонньоурдары онорбуттар. Маннай элбэх иһиэр оонньоурдары онорбуттар. Дьээ, оҕолор үөрэ-көтө оонньообуттар. Дымково уустара санааттан сана, кэрэттэн кэрэ оонньоурдары онорон киирэн барбыттар. Иһиэр эрэ буолбакка, араас быһыылаах фигуркалары: мааны кыргыттары, уу баһааччылары, кавалердары, көлүүрдээх аттары, гусар саллааттары, табалары, козеллары, балыктары, бөтүүктэри, чоппуускалаах кууруссалары, өссө да элбэх атын оонньоурдары.

– Оҕолор, өйдөөн көрүн эрэ, уустар оһуордары төгүрүк, дьураа, туорах, тиэрбэс, сизккэ ойуулуулар, кыһыл, саһархай, от күөх, халлаан күөх, оранжевай өгнөрү туттар эбит

– Бу ойуулар туох кистэлэннээхтэрин билэбит дуо? Төгүрүк – күн, долгун сурааһын – уу, быһа охсуһар көнө сурааһынар – сир бэлиэлэрэ эбит.

– Тоҕо бөһүөлэк Дымково диэн ааттаабыт эбитий?

Оҕолор эппиэттэрэ: –

– Саамай сөп, оһохтон тахсар буруо көҕөрүмтүгүэн кэстөр,

Бөһүөлэк бүтүннүү буруоҕа сууланар. Ол иһин улахан бөһүөлэги Дымково диэн ааттаабыттар.

– Дьэ итинник былыр дымковскай оонньоурдар үөскээбиттэр эбит. Тугунан онороллор эбитий?

(Оҕолор эппиэттэрэ - туойтан онороллоро)

– Хайдах гынан уустар туой оонньоурдары киэргэтэр эбиттэрий?

Оҕолор эппиэттэрэ: –

– Сылайдыгыт дуо, оҕолоор? Сынньана таарыйа оонньоубун.

3. Хамсанылаах оонньоу «Дьибин бул».

Оҕолорго араас өгнөөх былааттаары туттарабын, музыка тыһаатаҕына сүүрэллэр, үнкүлүүлэр. Музыка тохтоотоҕуна былааттарын курдук өгнөөх обручтарга кириэхтээхтэр.

– Олус үчүгэйдик оонньоотубут, сыннанныбыт.

– Оҕолоор, эһиги норуот уустара буолан көрүөххүтүн баҕараыт дуо?.

(Оҕолор эппиэттэрэ)

4. Уруһуй.

– Чэ, оччоҕуна бу уруһуйдартан ханнык оонньоур күлүгүн киэргэтиэххитин баҕарагытынан талан ылың. Оонньоургутун киэргэтиэххит иннинэ ханнык оһуордары ойуулуургут туһунан толкуйдаан (оҕолорго толкуйдуу түһэллэригэр бириэмэни биэрий).

– Толкуйдаан баран, оонньоурбут күлүгүн киэргэтэн – кырааскалаан барабыт. Олопоско сиспитин көннөрөн олоробут. Киистэни хайдах тутуохтаахпытый көрдөрүн эрэ. Саамай сөп.

– Оҕолор, сурааһыны биир эрэ хайыснан тардабыт. Унаттан ханас, эбэтэр ханастан уна. Суон сурааһынна киистэбитинэн бүтүннүү баттаан тардабыт, онтон синньигэс сурааһыны – киистэбит төбөтүнэн тардабыт. Атын өнү туттарбытыгар киистэбитин кичэйэн сууйабыт, салфеткаҕа куурда түһэбит.

(Оџолор бэйэлэрэ киһиттэн тутулуга суох кырааскалыылар. Барырџаппыт оџолорго кэмөлөһөбүн, сүбэлиибин)

5. Түмүк.

– Оџолоор биһиги бүгүн тугу гынныбыт?

Оџолор эппиэттэрэ: –

– Ханник оонньуурдары кырааскалаатыбыт – киэргэттибит. Оџолоор, ойууларгытын көрүн эрэ. Наһаа да кыраһыабайдар. Ханник өдгнөрү туһанан кырааскалаатытгыт оонньуурдаргытын?

Оџолор эппиэттэрэ: –

– Эһиги наһаа маладьыастар.

(Анализка оһуордары туттууну, өгнөрү табыыны, кичэли бэлиэтээһин).

– Аныгыскыга оџолоор, биһиги туойтан оонньуур бэйэбит мэһийэн баран кырааскалыахпыт. Сөбүһэџит?

– Манан бүгүннү дьарыкпыт бүтэр, бары наһаа үчүгэйдик кытынныгыт, көрсүөххэ диэри!